

הקדמת המערכת

בינואר 2014 אישרה הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את תיקון 10 לחוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח-1998, שזכה לכינוי "חוק הסרטונים"¹. לפי התיקון לחוק, פרסום תצלומים וסרטונים אינטימיים של אדם, ללא הסכמתו ובאופן שעשוי להשפיל או לבזות אותו, הוא עבירה שעונשה הוא כרינו של הפוגע במזיד בפרטיותו של אדם – חמש שנות מאסר. התיקון לחוק נועד להתמודד עם תופעת הפרסום ברשתות חברתיות של תצלומים, סרטים או הקלטות בעלי אופי מיני שלא בהסכמת המצולמים. התיקון דומה בלשונו לסעיף 2(4) לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981, הקובע כי פרסום שעשוי להשפיל או לבזות אדם שלא בהסכמתו הוא פגיעה בפרטיות. מדברי ההסבר לחוק הסרטונים עולה שהגדרת המעשה כהטרדה מינית נועדה להדגיש את חומרתו ואת חומרת תוצאותיו, משום שיש לו מאפיינים מיוחדים של פגיעה מינית.²

התיקון לחוק מבקש להתמודד גם עם תופעה שקיבלה בעולם את הכינוי Revenge Porn – אנשים המפרסמים תיעוד אינטימי שלהם עם בני ובנות זוגם לשעבר, על פי רוב במטרה לנקום ולפגוע בבת הזוג או בכך הזוג חרף הסכמה מוקדמת, מפורשת או משתמעת, שהתיעוד יישאר פרטי. עד שנת 2017 נפתחו בישראל 461 תיקים בגין פרסום סרטונים מיניים, אולם רק כמה עשרות מהם הבשילו לכתב אישום; עשרות תיקים נסגרו מחוסר ראיות ויותר מ-150 תיקים נסגרו עקב כישלון לאתר את העבריין מפיץ הסרטונים.³ החוק הישראלי היה מהראשונים בעולם להתמודד עם התופעה.⁴ את חוק הסרטונים יזמו חברי כנסת מהקואליציה ומהאופוזיציה לאחר פרסום סיפוריה של ים קאטל, צעירה ממרכז הארץ: סרטונים אינטימיים שבהם צולמה עם בן זוגה לשעבר הופצו ברשתות החברתיות והועלו מאוחר יותר לאתרים פורנוגרפיים, ללא ידיעתה. אחרי פרסום המקרה החלו לצוץ

1 '3(א)(א5) וס' 5(א) לחוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח-1998, ס"ח 166.
2 הצעת חוק למניעת הטרדה מינית (תיקון מס' 10), התשע"ד-2013, ה"ח 516; ראו גם דברי הסבר להצעת חוק למניעת הטרדה מינית (תיקון מס' 9) (פרסום תצלום, סרט או הקלטה המתמקד במיניותו של אדם), התשע"ג-2013, ה"ח 516.
3 "חוק הסרטונים" – מי אוכף אותו בכלל? התנועה לחופש המידע 4.1.2018. <https://www.meida.org.il/?p=8010>
4 להרחבה ראו (DANIELLE KEATS CITRON, HATE CRIMES IN CYBERSPACE (2014).

עשרות מקרים דומים נוספים. כתב אישום שהוגש נגד מפ"ץ הסרטונים שבהם נראתה ים, טרם כניסת התיקון לחוק לתוקפו, הסתיים בהסדר טיעון שבמסגרתו הודה הנאשם בפרסום ובהפצה ונדון לשלושה חודשי עבודות שירות. מאז פרסום סיפורה ים מרבה לשתף אותנו בפני בני ובנות נוער וצוותים חינוכיים. בימים אלה נכתב מחזה המבוסס על סיפורה, והצגה על פיו צפויה לעלות בתיאטרון אורנה פורת לילדים ולנוער.

***

היום שבו השתנו חיי מהקצה אל הקצה

בוקר השנה האזרחית החדשה, שנת 2013. אני מתעוררת בבית הוריי אחרי חגיגות הסילבסטר שאנחנו נוהגים לקיים מדי שנה. סביב השולחן יושבים הוריי, אחי, שתי חברות טובות שהצטרפו לחגיגות ואני. אני בת 23 והעולם נראה לי ורוד ומלא שמחה. שום דבר לא מרמז על מה שהולך לקרות בעוד כמה רגעים והולך להפוך את חיי לסיוט. אני מסתכלת על הטלפון ורואה הודעה בפייסבוק מגבר שאני לא מכירה: "את כל כך יפה, חבל שאת עושה את זה לעצמך". לא הבנתי. "מי אתה?" אני שואלת. בזמן שאני מחכה לתשובה שלו, אני מבחינה בעשרות בקשות חברות מגברים שאני לא מכירה. בהודעה הבאה הוא כבר שולח לי סרטון, ואני לא מאמינה למראה עיניי: אני ובן הזוג שלי לשעבר ברגע אינטימי שאף אחד לא צריך היה לראות.

אני נזכרת ברגע שבו צולם הסרטון, כמעט שנה לפני כן. היינו זוג צעיר ושובב והתנסינו יחד בהרבה דברים; הוא סמך עליי ואני סמכתי עליו. באחת הפעמים הסכמתי שנצלם את עצמנו בטלפון הנייד שלו באקט מיני. לא האמנתי שהסרטון הזה יצוץ אי-פעם; לא האמנתי שהוא יגרום לתפנית אכזרית בחיי.

אני מבקשת מהבחור הזר ששלח לי את ההודעה בפייסבוק להתקשר אליי. אני רוצה להבין מה קרה. הוא מספר לי שהסרטון "רץ" בקבוצות ווטסאפ ובפייסבוק. אני רצה החוצה לגינה כי אני לא רוצה שאמא שלי תגלה. אני מתקשרת לאקס שלי וצורחת: "איך עשית לי דבר כזה? איך?". הוא מכחיש.

נסעתי הביתה עם החברות שלי והטלפון לא הפסיק לצלצל. כל הזמן מטלפנים אנשים שמכירים אותי, כדי לספר לי על הסרטון שצץ בכל מקום. הרגשתי שאני משתגע. סטרתי לעצמי, בכיתי, צרחתי, לא הפסקתי לבכות. לא האמנתי שכל העולם רואה את הגוף שלי ברגע אינטימי – ואני לא יכולה לעצור את זה. אחת החברות ליוותה אותי לתחנת המשטרה; קיוויתי שאוכל לקבל שם עזרה אבל התבררתי. השוטרים העבירו זה לזה את הסרטון ואני הרגשתי מושפלת בכל פעם מחדש. בסוף הם אמרו לי שאין להם איך לעזור לי.

בינתיים – הטלפון לא מפסיק לצלצל. עוד ועוד אנשים מתקשרים, כאלה שאני מכירה וכאלה שמעולם לא שמעתי עליהם, וכולם ראו את הסרטון. באחד הבקרים התקשרו אליי מתכנית הטלוויזיה של אורלי וגיא והציעו לי להתראיין. התלבטתי. מצד אחד רק רציתי מנוחה ומהצד האחר רציתי להסביר את עצמי. הסכמתי להתראיין בעילום שם ובהצללת

פנים אבל המצב רק החמיר. אחרי הריאיון, טוקבקיסטים עלומי-שם קראו לי "כוכבת פורנו" וכתבו שאני רק רוצה להתפרסם ושאני נהנית מהסיטואציה. נשפתי שוב ושוב על ידי המונים שלא מכירים אותי ולא רוצים להבין אותי. הלכתי ברחוב והרגשתי שכולם מצביעים עליי. לא יכולתי לצאת לשום מקום. חברות שכנעו אותי לצאת מהבית – בתחפושת – ולנסוע להתפלל בכותל המערבי. ימים ארוכים חיכיתי לתפילה הזו, כדי לפרוק את כל הכאב. בדרך חזרה, במונית השירות, אחד הנוסעים צילם אותי והעלה ליוטיוב סרטון עם שמי המלא. אחרי שגיליתי את הסרטון הזה חיפשתי את שמי בגוגל וגיליתי מאות תוצאות עם שמי, עם תמונות שלי וסרטונים שלי. תוך כדי החיפוש מצאתי שלושה סרטונים אינטימיים נוספים שהפיץ האקס שלי. הרגשתי שהכאב שלי כבר מנשוא. לקחתי את קופסת הכדורים שהייתה לי והתחלתי לבלוע את הכדורים בזה אחר זה. לא רציתי לחיות יותר.

יום למחרת התעוררתי בבית חולים; מעליי ניצבו פסיכולוגית ופסיכיאטר ששאלו אותי הרבה שאלות שלא הצלחתי לענות עליהן. הרגשתי זרה בגוף שלי. קפואה. אחרי שהשתחררתי גיליתי שגם ההורים שלי – שעליהם ניסיתי להגן ולהסתיר מהם את ההשפלה – יודעים. "את יודעת שהבת שלך שחקנית פורנו?" אמר קול אנונימי לאמא שלי – וניתק. אחי, שאותו שיתפתי במתרחש, ניסה להסביר להם מה קרה אבל הם לא היו מסוגלים להאמין. אמא שלי ניתקה אותי קשר. התאשפזתי שוב בבית חולים פסיכיאטרי. רק אז חלחלה באמי ההבנה שנוצחתי ושהפצת הסרטונים האינטימיים נעשתה בניגוד לרצוני. עם אבא שלי היא קיבלה אותי בביתם לאחר האשפוז וטיפלה בי; בלעדיהם לא הייתי שורדת. החיבוק החם שקיבלתי מהמשפחה נתן לי כוחות להמשיך. אז, בביתם, הבנתי שאני חייבת להילחם. שכרתי דירה רחוקה ממקום מגורי, אי שם בצפון הפסטורלי, והתחלתי לשקם את עצמי שלב אחר שלב. "לא אני העבריינית", אמרתי לעצמי, "לא עשיתי שום דבר לא בסדר, זה הוא שהפר את האמון בינינו". הבנתי שאני חייבת לעשות מעשה. פתאום הבחנתי שבין ההודעות הרבות שקיבלתי, המשפילות והמעליבות, היו גם עשרות הודעות של נשים ונערות צעירות שהציעו לי עזרה. פתאום הוצפתי בסיפורים שנשמעים בדיוק כמו הסיפור שלי. אחד מהם, שזעזע אותי יותר מכולם, היה סיפורה של נערה בת 12. ילדה. היא כתבה לי שמישהו צילם אותה באקט מיני בבית ספר והפיץ את הסרטון לכל בית הספר. תוך ימים ספורים החברים עשו עליה חרם והיא נשארה לבדה. הבנתי שהסיפור שלי ושלה, ועוד עשרות סיפורים כאלה, לא יכולים להישאר בלי מענה. הרגשתי שאני חייבת לדבר, להיות שליחה של כל הבנות שפחדות לדבר, לשתף את ההורים או לגשת למטרה.

הבנתי שאת המאבק הזה לא אוכל לקיים רק בכוחות עצמי וחיפשתי עורכת-דין שתלווה אותי. מצאתי את בתיה זקס. "מה שיהיה – אני מאחוריך", אמרה במפגש הראשון בינינו. זו הייתה הפעם הראשונה שמישהו אמר לי את זה מאז הבוקר שבו נודע לי על הפצת הסרטון הראשון.

חשיפה משלי: היוזמה לחקיקת "חוק הסרטונים"

כאמור, כמה ימים אחרי גילוי הסרטון התראיינתי בתכנית הבוקר של אורלי וגיא. הסברתי שם שלא יכול להיות שבלחיצה אחת על כפתור אפשר יהיה להרוס חיים של אנשים. סיפרתי להם שאני לא לבד וששמעתי על עשרות נשים שנמצאות במצב דומה לשלי. חברי כנסת

שהתארחו בתכנית דיברו אותי אחרי השידור והבטיחו לי עזרה. אחרי כמה ימים הופנית לחברת הכנסת דאז יפעת קריב מ"ש עתיד". בסיועה הבנתי שמה שאירע לי הוא חדירה לפרטיות – מעשה שמהווה עברה על חוק הגנת הפרטיות, אבל לתחושתי זה היה הרבה יותר מפיגיעה בפרטיות. זו עברת מין. עברתי אונס וירטואלי והוא התרחש שוב ושוב, בכל פעם שמישהו צפה בסרטונים.

התחלתי לחקור את ההפצה של סרטונים מסוג זה בעולם וגיליתי מאות סיפורים על נשים המתמודדות עם המצוקה הזו. שבועות ספורים לאחר מכן הזמינה אותי ח"כ קריב לדיון בוועדה לקידום מעמד האישה בכנסת. סיפרתי לחברי הכנסת את הסיפור שלי ודרשתי מהם לפעול.⁵ אמרתי שלא יכול להיות שאף חוק אינו עוסק במישרין בהפצה של סרטונים אינטימיים אף על פי שמדובר בתופעה נפוצה כל כך בישראל ובעולם. סיפרתי על העלבונות, ההטרדות, ניסיונות ההתאבדות וההשפלה. כולם הסכימו שחייבים לפעול כדי להתאים את החוק לעידן האינטרנט. בתוך כמה חודשים הועלתה לקריאה טרומית במליאת הכנסת הצעת חוק הסרטונים. תמכו בה חברות וחברי כנסת מהקואליציה ומהאופוזיציה. אחרי שהחוק אושר, עיתונאים מכל רחבי העולם פנו אליי וביקשו לראיין אותי, ואני המשכתי לדבר בכל מקום, כי הרגשתי שרק כך אני אוכל לשמור על השפיות שלי. הרגשתי שעשיתי דבר מדהים: הפצת תכנים מיניים באינטרנט נהפכה לאסורה על פי חוק והוצמד אליה עונש מאסר. מפיצי סרטונים הם עברייני מין לכל דבר, והסיפור שלי הביא לחקיקה של החוק הראשון בעולם המתמודד עם התופעה.

הזירה המשפטית

אחרי שהסיפור שלי התפרסם כבר לא התעלמו ממני גם במערכות החוק. בעקבותי התגלתה מתלוננת נוספת, בת זוג לשעבר של האקס שלי, שגם את הסרטונים שלה הוא הפיץ באינטרנט. התלוננת שלנו נגדו הכשילו למשפט פלילי. אחרי כמה חודשים פנו אליי עורכי־דין מהפרקליטות ואמרו לי שהם רוצים להגיע עמו לפשרה. בין היתר הם הסבירו לי שפשרה עדיפה לי כי כך לא אצטרך להעיד במשפט – והוא ממילא מוכן להודות בהפצת הסרטונים. באותה תקופה לא יכולתי לשאת את המחשבה על עדות בבית משפט, כשהוא מולי, והחלטתי להסכים להצעת הפרקליטות. בהסדר הטיעון הודה האקס שלי בהפצת הסרטונים אך מספר הסרטונים לא צויין. הוא נידון לשלושה חודשי עבודות שירות והוטל עליו קנס כספי. "חוק הסרטונים" שנולד מהסיפור שלי לא חל עליו כי הוא נחקק אחרי הגשת התלונה. רציתי לראות אותו יושב בכלא על מה שעשה לי, אבל התנחמתי בכך שלנערוות ולנשים האחרות שינוצלו כך כבר יהיה חוק שיגן עליהן. מי שפיץ את הסרטונים שלהן ישלם מחיר כבד בהרבה.

בחודשים האחרונים, יותר מחמש שנים אחרי היום הנורא ביותר בחיי, פתחתי בסיוע עורכי־הדין שלי בהליך אזרחי נגד האקס שלי. אני תובעת אותו על הנזק שגרם לי במשך כל התקופה הזו, על חמש שנים שיכלו להיראות אחרת לגמרי. היום אני גם מסוגלת לעמוד מולו.

5 הערת המערכת: לדיון זה ראו פרוטוקול ישיבה מס' 20 של הוועדה לקיום מעמד האישה ושוויון מגדרי, הכנסת ה'19 (18.6.2013).

לפני שנתיים חזרתי לגור במרכז הארץ וניסיתי לחזור אל חיי הישנים. מצאתי מקום עבודה שהרגשתי בו בטוחה ואהובה. בימים הראשונים יצרתי קשר טוב עם העובדים האחרים ועם המנהלים וסוף-סוף הרגשתי שאני מצליחה שוב לסמוך על אנשים סביבי ולקיים שגרה רגילה – ואז אחד המנהלים קרא לי לשיחה. הוא שאל על הסרטונים: "אנחנו אוהבים אותך כאן אבל את חייבת להסביר לי מה קרה. אנחנו לא שופטים אותך אבל את חייבת להסביר לי מה קרה שם". לא האמנתי למה שאני שומעת. שוב סערת רגשות. ניסיתי להסביר לו שלא אכפת לי אם שופטים אותי או לא, זה בכלל לא העניין; העניין הוא שמדברים עליי ורואים אותי ופוגעים בי בכל צפייה מחדש. שוב ברחתי לצפון. נדרש לי זמן רב לפני שחזרתי להתגורר שוב במרכז.

החלטתי להמשיך בחיי. מצאתי בן זוג אוהב ותומך שמכיל אותי ומבין אותי. כשהוא גילה על הסרטונים זה לא הפריע לו. התחלתי קריירה חדשה, כעצמאית, בתחום שבו אני מגשימה את עצמי כל יום מחדש. סוף-סוף מצאתי שלוה. לעתים קרובות מזמינים אותי לכנסים ואני הולכת ומשתפת בסיפור שלי. אני נפגשת עם אנשי חינוך ועם צעירים וצעירות ומנסה למנוע את הפצת הסרטון הבא. האסון הפרטי שלי לא היה לחינם. זה לא נגמר. מדי כמה זמן שוטף אותי עוד גל של הפצה. הסרטונים צצים בעוד קבוצות, בעוד אתרי פורנו, ואני נאלצת שוב להילחם כדי שההפצה תיפסק. בעזרת עורכי-הדין שלי אני פונה לאתרים ודורשת מהם להסיר את הסרטונים. זה מאבק שלא ייגמר לעולם. נפלתי וקמתי והצלחתי לבנות חיים חדשים ושלוים. את הרגעים הכי אינטימיים שלי, שהיו צריכים להישאר פרטיים לכל החיים, אף אחד לא יכול למחוק מהאינטרנט לתמיד. הפגיעה נמשכת ואני נאלצת לחיות אותה בכל פעם מחדש.

פנים חשופות

כנסת ישראל. אני מוזמנת לצפות בהצגה של תאטרון אורנה פורת. הסיפור של גיבורת ההצגה – נערה שסרטון אינטימי שלה מופץ בניגוד לרצונה – מזכיר כל כך את הסיפור שלי. בסוף ההצגה אני צריכה לעלות לבמה ולדבר מול קהל גדול, שבפעם הראשונה יראה אותי בפנים גלויות. הלב פועם בחוזקה. קצת קשה לנשום. אני מוזמנת לעלות לבמה. אני מתחילה לדבר. הנערות והנערים בקהל מרותקים ושואלים הרבה שאלות, חלקן אישיות מאוד. אני מבינה שעל הבמה הזו בחרתי לוותר על הפרטיות שלי: אני שולטת במה שייחשף ואיך ייחשף. בניגוד לחשיפה שנכפתה עליי, כאן אני מספרת את הסיפור שלי במלואו, בדרך שלי. אני בשליטה. "איך היו לך כוחות להתרומם מהמקום הכי נמוך?" שואלת נערה בת 12 שיושבת בקהל, והתשובה שלי אליה מסכמת את השנים שעברו עליי במשפט אחד: כל נערה או אשה שאני מונעת ממנה את עגמת הנפש שעברתי – את המצוקה האיומה הזו – נותנת לי כוח. מעתה ואילך אדבר ואופיע בשמי המלא – ים קאטל. הבחירה היא שלי. השליטה היא שלי.

